

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sect. VII. De causâ efficiente Vniuersalis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

requirit, vt omnia prædicata illi conueniant: at prædicatio vniuersalis petit, quantum est ex se, fieri de pluribus; ergo prædicatio disiunctiua non est Vniuersalis. Hæc obiectio videtur laborare æquiuocatione: aliud enim est, in prædicatione disiunctiua non requiri vt totum prædicatum conueniat subiecto, aliud verò, illud prædicatum disiunctiuum non posse de pluribus affirmari. Primum est verum, secundum verò falsum: neque ad rationem prædicationis Vniuersalis requiritur, vt tota illa natura copulatiue conueniat cuilibet indiuiduo; sed solum vt tota illa sic disiunctiue cognita possit de pluribus prædicari, quod verum est, etiam si cuilibet non tota illa, sed aliqua pars tantum conueniat.

Sed hinc vrgebis Secundò: Hæc prædicatio, *Petrus est aliquis homo*, non est vniuersalis, & tamen est eadem, ac disiunctiua; æquiualeat enim huic, *Petrus est hic vel ille vel ille homo*, ergo prædicatio disiunctiua non est vniuersalis. Respondeo, eam prædicationem esse in re vniuersalem, etiam si, quia afficitur signo particulari, non dicatur Vniuersalis.

Rursus hinc vrgebis Tertio: Ergo hæc erit prædicatio vniuersalis, *hic homo est Petrus, vel Franciscus, vel Ioannes*, &c. quia etiam in illa prædicatur de quolibet tota natura humanam disiunctiue sumptam. Respondeo, negando consequentiam; quia prædicatio vniuersalis præsupponit apprehensionem confusam omnium hominum, quam præsupponit qui dicit, *Petrus est aliquis homo*: at qui dicit, *hic homo est Petrus*, supponit distinctam & claram apprehensionem Petri, Francisci, Ioannis, &c. sicut in simili dixi paulò antè de illa, *hic homo est Petrus*, ideoque ea non est prædicatio vniuersalis.

Sed vrgebis adhuc: Ergo hæc saltem erit prædicatio vniuersalis, *Petrus est hic homo*, quia etiam ad hanc debet præcedere apprehensio confusa hominis. Respondeo, illam esse vniuersalem denominationem ab apprehensione præcedenti, in se verò esse particularem, quia *hic homo* solum potest de Petro dici, at esse hunc vel illum, potest de omnibus dici.

Rogabis, an natura non solum habeat ab intellectu vnitatem, sed etiam multipliciter, & communicabilitatem pluribus. Ratio dubitandi est, quia ex vna parte natura de se habet pluralitatem, ex alia verò parte per intellectum habet, posse prædicari de pluribus; ergo & communicabilitatem pluribus. Respondeo, distinguendo duplicem multipliciter, aliam Physicam & realem, & hanc dico habere naturam à se ipsa, vt probat ratio dubitandi pro primâ parte: aliam Logicam, id est, vt ipsa natura possit de pluribus proximè prædicari, & hanc habet ab intellectu, à quo ea natura ita confunditur, vt tota de quolibet disiunctiue prædicatur: & hoc probatur ratione dubitandi pro secunda parte. An autem dicendum sit, naturam habere adequatè vniuersaliter ab intellectu, eò quòd ab illo habet & vnitatem & multipliciter Logicam, quæstio est de nomine; in qua dicendum est, ab intellectu provenire adequatè vniuersaliter Logicam proximam, quia vniuersalitas hæc solum dicit in recto vnitatem & aptitudinem vt de pluribus prædicatur, vel vt representet plura: quæ omnia habet natura ab intellectu immediatè, licet ex

parte ipsius naturæ debeat præsupponi multipliciter Physicam, quæ non includitur in Vniuersali vt prædicabili tamquam pars, sed tamquam obiectum. Si verò loquamur de Vniuersali Physico, seu in essendo, dicendum est, partem huius Vniuersalis provenire ab intellectu, nempe vnitatem; partem verò esse realiter in ipsis rebus, scilicet multipliciter.

SECTIO VII.

De causâ efficiente Vniuersalis.

Non disputo, vtrum à Deo possit fieri Vniuersale, quia Theologicum est; nec de Angelis, etiam si valdè probabile censcam posse ab ipsis effici. Quid enim repugnat eis à Deo infundi species impressas adeò imperfectas, vt per illas non efficiant nisi actum confusum, quò non distinguant inter inferiora, præsertim cum in actibus intuitiuis non repugnet eiusmodi confusio? De intellectu humano certum est ex dictis, posse ab eo fieri Vniuersale. Sola restat difficultas de aliis potentiis ab intellectu, de voluntate scilicet, & potentiis materialibus, an possint efficere Vniuersale. Ratio dubitandi est, quia sicut potest intellectus cognoscere hominem vt sic, quin distinguat inter inferiora; ita potest voluntas amare hominem vt sic, vel bonum vt sic, quin specialiter amet hunc vel illum hominem. Item potentie materiales possunt ita confusè & imperfectè plura obiecta cognoscere, vt ea inter se non distinguant, quod experientia docet: quò enim distantius est obiectum visus, eò minùs apparet, non quia omnes illius partes non videantur, sed quia propter distantiam valdè imperfectè cognoscuntur, vt patet in sole & aliis stellis, quæ cum sint maximæ quantitatis, apparent tamen valdè exiguæ. Nec satisfacies, si dicas, actum intellectus, quia imago obiecti, dici ipsum obiectum, sicut imago Cæsaris dicitur Cæsar, ideoque ab ipso constitui Vniuersale: non, inquam, satisfacies, tum quia, etsi actus potentie appetitiue non sint imago obiecti, actus tamen materiales sensitiui, quia sunt cognitiones, etiam sunt imagines obiectorum, licet imperfectè. deinde illa est impropria locutio, nec semper vera: etenim cognitio quam ego habeo de Angelo, non dicitur Angelus.

Nonnullus hic putat, per actus externos fieri Vniuersale, quando v. g. ita videtur albedo, vt non possit distinguere à nigredine vel ab alio colore, quia tunc non representat illa visio albedinem in singulari. Aduerte, posse hic esse quæstionem de nomine, & de re. De re erit, si dicat hic Auctor ex parte obiecti per eum actum verè attingi omnes alios colores, prout videtur significare, sicut per actum, quò dico *homo*, in sententiâ ipsius attinguntur omnes homines: & in hoc sensu puto omnino improbabile eam sententiam. Nec vniuersum fuit vllus qui hoc docuerit. Primò, quia actus visionis non habet pro obiecto nisi ea quæ ei proponuntur vt præsentia, & quorum species habet. Quis autem dicet, colores possibiles non existentes immediatè attingi, & videri per actum, quò à longè video albedinem, & non bene eam distinguo, & tunc esse in oculo species de omnibus obiectis coloratis possibilibus. Secundo

Quandò idem reicio ab absurdo: quia etiam visio quantumcumque clara albedinis deberet facere Vniuersale, licet non genericum; saltem specificum. Quod ostendo manifestè: quia nulla visio externa distinguit indiuiduationem huius albedinis ab aliâ. unde si ponatur color omnino similis in duobus subiectis, eodem modo homo putabit eundem colorem se videre nunc ac antea; ac patet, quando intuetur aquam cuius motum non percipit, ergo tam tunc confundit ea indiuidua
 40 albedinis inter se, quam albedinem cum aliis coloribus, dum eam ab illis non distinguit; ergo si propter hanc rationem tunc ex parte obiecti attingit omnes colores, ita & nunc debet attingere omnes albedines, saltem illas quæ sunt æque intensæ, & quarum differentiam singularem non potest percipere; ergo sicut merito dices (quidquid sit de distinctione) ex parte obiecti non attingi nisi hanc numero albedinem, ita debes dicere, licet confusè videatur color ex parte obiecti, verè illum actum non attingere nisi solam albedinem.

De nomine verò potest esse quæstio, an, licet ille actus non attingat plura ex parte obiecti, sufficiat tamen ad constituendum Vniuersale, eò quod ea non distinguat inter se. In hac etiam diffideo ab hoc Auctore, & puto non sufficere. Primò, quia aliàs (sicut paulò antè dixi) etiam quando clarissimè video albedinem, deberem constituere Vniuersale saltem specificum (quod nec ipse admittit) nam etiam tunc confundo indiuidua. Secundò, quia ille actus non est vniuersalis ex parte obiecti, quia non tangit plura, ergo non constituit Vniuersale. Tertiò, quia obiectum illius nec copulatiuè nec disiunctiue prædicari potest de multis, prout requiritur ad rationem Vniuersalis.

Melius ergo dicitur, per potentias externas tunc fieri Vniuersale, quando ex parte obiecti multa videntur, ita tamen ac si essent vnum, vt in exemplo de sole & stellis ostendi.

41 Aduerte tamen, ita admitti communiter ab aliis potentiis fieri posse Vniuersale, vt etiam doceatur non esse Vniuersale Logicum, quia non fit Vniuersale prædicabile de multis; sed præcisè representans multa, intellectum verò facere Vniuersale & in essendo & in prædicando, quatenus eam naturam, quam primò apprehendit & reddidit Vniuersalem, postea prædicat de pluribus; ceteras verò potentias non posse eas facere prædicationes: quare concluditur communiter, absolute non constitui Vniuersale ab eis potentiis, quia Vniuersale absolute stat pro Vniuersali prædicabili.

Hic tamen communis modus loquendi videtur impugnari: quia etiam potentia exteriores, & præcipue voluntas, nequeant prædicare ipsum Vniuersale (non enim possunt hæ potentia iudicare, in quo acquiesco his Auctoribus) possunt tamen constituere Vniuersale, quod vt sic factum v. g. à visu prædicetur ab intellectu; potest enim intellectus naturam visam, quasi vnâ extrinsecè à potentia externâ & internâ, prædicare postea de pluribus. Quare arbitror eas potentias posse in rigore constituere Vniuersale etiam prædicabile.

Dices fortè, Intellectus ad prædicandum non potest determinari immediatè à visione externâ,

ergo debet ipse postea habere apprehensionem confusam, ergo iam ratione istius fiet natura vniuersalis, & non ratione prioris. Fateor hæc omnia; verum illa apprehensio intellectus oritur ex apprehensione potentia visua: quapropter dicere possumus, quasi radicaliter & primariò eam prædicabilitatem oriri à visione externâ confusâ, ideoque hanc etiam pertinere ad Vniuersale prædicabile. Video, in hoc multa etiam de nomine misceri. Re intellectâ, dico cum communi, absolute ab eis potentiis non fieri Vniuersale, quia hoc iuxta communem acceptionem solum usurpatur pro eo quod potest prædicari ab eadem potentia, à quâ effectum est, quod in aliis potentiis ab intellectu locum non habet.

Secunda difficultas, an intellectus agens efficiat Vniuersale. Dicitur *intellectus agens*, quatenus producit speciem impressam, quæ est qualitas quædam substituta, & vicaria obiecti ad efficiendam simul cum potentia obiecti cognitionem: *intellectus* verò *possibilis* dicitur, quatenus efficit ipsam cognitionem. Quærimus ergo, an ab intellectu agente fiat Vniuersale, id est, an per speciem impressam, an solum à possibili. Cui difficultati respondeo negatiue cum recentioribus communiter contra plures Thomistas. Probatur facillè nostra sententia: quia per id constituitur Vniuersale, per quod natura intrinsecè dicitur formaliter vna; sed per speciem impressam non denominatur natura vilo modo *vna* vel *cognita*, id enim provenit à cognitione factâ per speciem impressam; ergo per hanc non constituitur Vniuersale. Confirmatur: Vniuersale constituitur per eum actum, quo natura redditur proximè prædicabilis de pluribus: sed hoc non habet proximè à specie impressâ, quia hæc primò debet producere apprehensionem confusam, à quâ postea determinatur intellectus, ad prædicandum de multis (vt dixi supra); ergo species impressa non constituit Vniuersale formaliter. Dico *formaliter*, quia efficienter, cum sit causa ipsius cognitionis quâ Vniuersale constituitur, potest etiam dici efficienter facere Vniuersale.

Obiicies Primò: Species impressa respicit obiecta, & non distinctè ac clarè, ergo confusè, ergo ea facit vnum, ergo Vniuersale. Confirmatur; quia species impressa representat aliquomodo obiectum, sed non omnino clarè, ergo confusè, ergo illud reddit vnum. Respondeo, speciem impressam respicere quidem obiectum, non tamen denominare illud magis, quam causa denominat suum effectum, quem respicit essentialiter. Ad confirmationem respondeo, speciem impressam non representare obiectum; licet enim ipsa sit causa cognitionis, non tamen est cognitio. Quod si adhuc volueris, per speciem impressam aliquo modo denominari obiectum *vnum*, dic, ab illâ constitui Vniuersale imperfectum, non tamen simile illi, quod ab intellectione constituitur. sed quæstio erit de nomine.

SECTIO VIII.

Nonnullæ difficultates expeditæ.

PRIMA sit, vtrum Vniuersale fiat per aliquod ens rationis. Pro quo aduerte, Thomistas nonnullos dixisse, ex actu, quo cognoscitur natura